

SCIENCE
PROBLEMS.UZ

ISSN 2181-1342

Actual problems of social and humanitarian sciences
Актуальные проблемы социальных и гуманитарных наук

Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari

Son 10 Jild 4
2024

SCIENCEPROBLEMS.UZ

**ИЖТИМОЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ
ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ**

№ 10 (4) - 2024

**АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО-
ГУМАНИТАРНЫХ НАУК**

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

ТОШКЕНТ-2024

БОШ МУҲАРРИР:

Исанова Феруза Тулқиновна

ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ:

07.00.00-ТАРИХ ФАНЛАРИ:

Юлдашев Анвар Эргашевич – тарих фанлари доктори, сиёсий фанлар номзоди, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Мавланов Уктам Махмасабирович – тарих фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Хазраткулов Абдор – тарих фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети.

Турсунов Равшан Нормуратович – тарих фанлари доктори, Ўзбекистон Миллий Университети;

Холикулов Ахмаджон Боймаҳамматович – тарих фанлари доктори, Ўзбекистон Миллий Университети;

Габриэльян Софья Ивановна – тарих фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон Миллий Университети.

Саидов Сарвар Атабулло ўғли – катта илмий ходим, Имом Термизий халқаро илмий-тадқиқот маркази, илмий тадқиқотлар бўлими.

08.00.00-ИҚТИСОДИЁТ ФАНЛАРИ:

Карлибаева Рая Хожабаевна – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Насирходжаева Дилафруз Сабитхановна – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Остонокулов Азамат Абдукаримович – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Тошкент молия институти;

Арабов Нурали Уралович – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Худойқулов Садирдин Каримович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Азизов Шерзод Ўктамович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон Республикаси Божхона институти;

Хожаев Азизхон Саидалохонович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Фарғона политехника институти

Холов Актам Хатамович – иқтисодиёт фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Шадиева Дилдора Хамидовна – иқтисодиёт фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент в.б, Тошкент молия институти;

Шакарров Қулмат Аширович – иқтисодиёт фанлари номзоди, доцент, Тошкент ахборот технологиялари университети

09.00.00-ФАЛСАФА ФАНЛАРИ:

Ҳакимов Назар Ҳакимович – фалсафа фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Яхшиликков Жўрабой – фалсафа фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Ғайбуллаев Отабек Муҳаммадиевич – фалсафа фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат чет тиллар институти;

Саидова Камола Усканбаевна – фалсафа фанлари доктори, “Tashkent International University of Education” халқаро университети;

Ҳошимхонов Мўмин – фалсафа фанлари доктори, доцент, Жиззах педагогика институти;

Ўроқова Ойсулов Жамолиддиновна – фалсафа фанлари доктори, доцент, Андижон давлат тиббиёт институти, Ижтимоий-гуманитар фанлар кафедраси мудири;

Носирходжаева Гулнора Абдукаххаровна – фалсафа фанлари номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Турдиев Бехруз Собирович – фалсафа фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент, Бухоро давлат университети.

10.00.00-ФИЛОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Ахмедов Ойбек Сапорбаевич – филология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Кўчимов Шухрат Норқизилевич – филология фанлари доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Ҳасанов Шавкат Аҳадович – филология фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Бахронова Дилрабо Келдиёровна – филология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Мирсанов Ғайбулло Қулмуродович – филология фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат чет тиллар институти;

Салахутдинова Мушарраф Исамутдиновна – филология фанлари номзоди, доцент, Самарқанд давлат университети;

Кучкаров Раҳман Урманович – филология фанлари номзоди, доцент в/б, Тошкент давлат юридик университети;

Юнусов Мансур Абдуллаевич – филология фанлари номзоди, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Саидов Улугбек Арипович – филология фанлари номзоди, доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси.

12.00.00-ЮРИДИК ФАНЛАР:

Ахмедшаева Мавлюда Ахатовна – юридик фанлар доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Мухитдинова Фирюза Абдурашидовна – юридик фанлар доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Эсанова Замира Нормуратовна – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган юрист, Тошкент давлат юридик университети;

Ҳамроқулов Баҳодир Мамашарифович – юридик фанлар доктори, профессор в.б., Жаҳон иқтисодиёти ва дипломатия университети;

Зулфиқоров Шерзод Хуррамович – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Жамоат ҳавфсизлиги университети;

Хайитов Хушвақт Сапарбаевич – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Асадов Шавкат Ғайбуллаевич – юридик фанлар доктори, доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Эргашев Икром Абдурасулович – юридик фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Утемуратов Махмут Ажимуратович – юридик фанлар номзоди, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Сайдуллаев Шахзод Алиханович – юридик фанлар номзоди, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Ҳакимов Комил Бахтиярович – юридик фанлар доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Юсупов Сардорбек Баходирович – юридик фанлар доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Амиров Зафар Актамович – юридик фанлар бўйича фалсафа доктори (PhD), Ўзбекистон Республикаси Судьялар олий кенгаши ҳузуридаги Судьялар олий мактаби;

Жўраев Шерзод Юлдашевич – юридик фанлар номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Бабаджанов Атабек Давронбекович – юридик фанлар номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Раҳматов Элёр Жумабоевич - юридик фанлар номзоди, Тошкент давлат юридик университети;

13.00.00-ПЕДАГОГИКА ФАНЛАРИ:

Хашимова Дильдархон Уринбоевна – педагогика фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Ибрагимова Гулнора Хавазматовна – педагогика фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Закирова Феруза Махмудовна – педагогика фанлари доктори, Тошкент ахборот технологиялари университети ҳузуридаги педагогик кадрларни қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш тармоқ маркази;

Каюмова Насиба Ашуровна – педагогика фанлари доктори, профессор, Қарши давлат университети;

Тайланова Шоҳида Зайниевна – педагогика фанлари доктори, доцент;

Жуманиёзова Муҳайё Тожиевна – педагогика фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Ибрахимов Санжар Урунбаевич – педагогика фанлари доктори, Иқтисодиёт ва педагогика университети;

Жавлиева Шахноза Баходировна – педагогика фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), Самарқанд давлат университети;

Бобомуротова Латофат Элмуродовна - педагогика фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), Самарқанд давлат университети.

19.00.00-ПСИХОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Каримова Василя Маманосировна – психология фанлари доктори, профессор, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети;

Ҳайитов Ойбек Эшбоевич – Жисмоний тарбия ва спорт бўйича мутахассисларни қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш институти, психология фанлари доктори, профессор

Умарова Навбаҳор Шокировна – психология фанлари доктори, доцент, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети, Амалий психологияси кафедраси мудири;

Атабаева Наргис Батировна – психология фанлари доктори, доцент, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети;

Шамшетова Анжим Караматдиновна – психология фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Қодиров Обид Сафарович – психология фанлари доктори (PhD), Самарканд вилоят ИИБ Тиббиёт бўлими психологик хизмат бошлиғи.

22.00.00-СОЦИОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Латипова Нодира Мухтаржановна – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон миллий университети кафедра мудири;

Сеитов Азамат Пулатович – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон миллий университети;

Содиқова Шоҳида Мархабобовна – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон халқаро ислом академияси.

23.00.00-СИЁСИЙ ФАНЛАР

Назаров Насриддин Атакулович – сиёсий фанлар доктори, фалсафа фанлари доктори, профессор, Тошкент архитектура қурилиш институти;

Бўтаев Усмонжон Хайруллаевич – сиёсий фанлар доктори, доцент, Ўзбекистон миллий университети кафедра мудири.

ОАК Рўйхати

Мазкур журнал Вазирилар Маҳкамаси ҳузуридаги Олий аттестация комиссияси Раёсатининг 2022 йил 30 ноябрдаги 327/5-сон қарори билан тарих, иқтисодиёт, фалсафа, филология, юридик ва педагогика фанлари бўйича илмий даражалар бўйича диссертациялар асосий натижаларини чоп этиш тавсия этилган илмий нашрлар рўйхатига киритилган.

Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари” электрон журнали 2020 йил 6 август куни 1368-сонли гувоҳнома билан давлат рўйхатига олинган.

Муассис: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” масъулияти чекланган жамияти

Таҳририят манзили:

100070. Тошкент шаҳри, Яккасарой тумани, Кичик Бешёғоч кўчаси, 70/10-уй. Электрон манзил: scienceproblems.uz@gmail.com

Боғланиш учун телефонлар:

(99) 602-09-84 (telegram).

MUNDARIJA

07.00.00 – TARIX FANLARI

<i>Jale Özlem, Murodaliev Rakhmonali, Askarov Ollabergan</i> ABOUT ARCHAEOLOGICAL SURVEY IN TASHKENT REGION (2022)	9-17
<i>Хомиджонова Мафтунахон</i> АРХЕОЛОГИЧЕСКИЕ ИССЛЕДОВАНИЯ СЕВЕРО-ЗАПАДНОЙ УСТРУШАНЫ, В ЧАСТНОСТИ БАСЕЙНА ЗААМИНСУ	18-26
<i>Nig'matullayev Ibrohim</i> SHIA JAMOALARINING MUQADDAS JOYLARI VA ZIYORATLARI	27-32
<i>Arslonbekov Nursulton</i> ZIYOVUDDINXON IBN ESHON BOBOXONNING ARAB MAMLAKATLARIDA BO'LGAN DASTLABKI SAFARI VA UNING NATIJALARI	33-36
<i>Nasirillayeva Nodirabegim</i> ABDULLA NOSIROVNING "TURON" KUTUBXONASIDAGI FAOILAYATI	37-42
<i>Tuyev Fazliddin</i> NAVOIY VILOYATIDA SOG'LIQNI SAQLASH BORASIDA O'ZARO TASHQI HAMKORLIK ALOQALARI	43-47
<i>Davlatova Shoirra</i> TURKISTON SOVET AVTONOMIYASINING E'LON QILINISHI VA O'LKADA BOLSHEVIKLARNING BOSHQARUV TASHKILOTLARI	48-53
<i>Muminov Azizbek</i> TURIZM SOHASIDA EKOLOGIK BILIM VA EKOLOGIK MADANIYATNI YUKSALTIRISH	54-59
<i>Abdullayev Elbek</i> AMIR TEMUR VA MUZAFFARIYLAR DAVLATI O'RTASIDA MUNOSABATLARNI YO'LGA QO'YILISHI	60-63
<i>Turg'unov Sherzod</i> NAMANGAN VILOYATI SANOAT KORXONALARIDA MEHNATKASHLAR UCHUN YARATILGAN SOG'LIKNI SAQLASH, SPORT-SOG'LOMLASHTIRISH VA MADANIY – MA'RIFIY SOHADAGI SHAROITLAR HAQIDA FIKR MULOHAZALAR	64-71

08.00.00 – IQTISODIYOT FANLARI

<i>Berdaliyeva Muxabbatxon</i> O'ZBEKISTONDA UY-JOYNI MOLIYALASHTIRISHNI TARTIBGA SOLISH: IQTISODIY VA HUQUQIY JIHATLARI	72-79
<i>Ergashev Jahongir</i> KICHIK BIZNES FAOLIYATIDA TA'MINOT ZANJIRINI BOSHQARISHNING NAZARIY JIHATLARI	80-84
<i>Imomov Xolmurod</i> TA'LIM XIZMATLARI BOZORIDA DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIGINI RIVOJLANTIRISHNING NAZARIY YONDASHUVLARI	85-90

Атамуратов Шерзод, Самадов Салохиддин

ИННОВАЦИОН ТАДБИРКОРЛИК ФАОЛИЯТНИ МОЛИЯЛАШТИРИШНИНГ

НАЗАРИЙ- УСЛУБИЙ АСОСЛАРИ 91-99

Қодиров Музаффар

РАҚОБАТ МУҲИТИДА ТАШКИЛОТЛАРНИ РИВОЖЛАНТИРИШ СТРАТЕГИЯСИ

САМАРАДОРЛИГИНИ БАҲОЛАШНИНГ УСЛУБИЙ АСОСЛАРИ 100-108

Amiriddinova Muslima

ANALYSIS OF TOURISM SERVICE TYPE AND GENERAL CATERING TO INCREASE THE

TRAFFIC AND TRAFFIC 109-114

09.00.00 – FALSAFA FANLARI

Yuldashev Tazabay

DARVIN VA MARKS TA'LIMOTI INSON BORLIG'INI OBYEKTIV

TUSHUNTIRISHNING XULOSASI SIFATIDA 115-119

Sultanov Og'abek

SHARQDA YOSHLAR MAS'ULIYATIGA DOIR FALSAFIY QARASHLAR RIVOJI 120-123

Tursunkulova Shaxnoza

HADISLARDA INSONNING GO'ZAL FAZILATLARI XUSUSIDA 124-127

Khushbokov Oybek

THE "TEACHER" PHENOMENON IN THE HISTORICAL AND PHILOSOPHICAL

SPACE OF CULTURE 128-134

Tojaliyev Abduqosim

YANGI O'ZBEKISTON TARAQQIYOTIDA ZAMONAVIY KADRLAR TAYYORLASH

TIZIMINING INNOVATSION ISTIQBOLLARI 135-139

Sadullaeva Matluba

NUMBER AS THE ESSENCE OF THINGS: PYTHAGOREAN PHILOSOPHY 140-145

10.00.00 – FILOLOGIYA FANLARI

Mirzakamolova Maftuna

ASSOSIATIV LINGVISTIKA VA UNING XUSUSIYATLARI 146-150

Temirova Hayotxon

DIALECT CLASSIFICATION AND PHONETIC CHARACTERISTICS OF UZBEK DIALECTS

IN THE SURKHANDARYA REGION 151-155

Surmilova Elena

LINGUISTIC AND CULTURAL CHARACTERISTICS OF TONGUE TWISTERS:

A LITERATURE REVIEW 156-164

Mahmudova Nigoraxon

PRAGMALINGVISTIKADA IKKI YO'NALISH 165-169

Ergasheva Gulshan

NEMISCHA FRAZEOLOGIZMLARNING STRUKTUR-SEMANTIK TAHLILI (INSON

INTELLEKTUAL SALOHİYATINI IFODALOVCHI IBORALAR MISOLIDA) 170-174

Masharipova Valentina

DIFFICULTIES CLASSIFYING PARALINGUISTIC MEANS IN A LITERARY TEXT 175-182

Ibragimova Gulshan

O'ZBEK SHOIRLARI VA ADIBLARI IJODIDA CHINOR DARAXTI OBRAZI 183-188

12.00.00 – YURIDIK FANLAR*Халиқулов Комолиддин*“COMITAS GENTIUM” ДОКТРИНАСИННИНГ ХОРИЖИЙ ДАВЛАТ СУД
ҚАРОРЛАРИНИ ТАҲ ОЛИШ ВА ИЖРО ЭТИШГА ТАЪСИРИ ..... 189-195*Yakubov Xushnudbek*

TERRORIZMNING KELIB CHIQISH SABAB VA OMILLARI 196-202

*Mutalov Oybek*O'ZBEKISTONDA ELEKTRON SHARTNOMALARNING HUQUQIY TARTIBI:
MUAMMOLAR VA ISTIQBOLLAR ..... 203-208*O'razbayev Laziz*DAVLAT BUYURTMASI ASOSIDA YARATILGAN MUALLIFLIK HUQUQI
OBYEKTLARINING HAMDA XIZMAT ASARINING O'ZIGA XOS JIHATLARI ..... 209-214*Arslonqulova Aziza*INTELLEKTUAL MULK HUQUQINI XALQARO XUSUSIY HUQUQDA TARTIBGA
SOLISH MASALALARI ..... 215-219**13.00.00 – PEDAGOGIKA FANLARI***Saidova Kamola*КОМПАРАТИВНЫЙ АНАЛИЗ РОЛИ ШКОЛЫ И УНИВЕРСИТЕТА В ВОСПИТАНИИ
ЗАПАДНОЙ МОЛОДЕЖИ ..... 220-225*Jumaniyozova Muhayyo*OLIY TA'LIMDA IJTIMOIIY-GUMANITAR FANLARNI O'QITISHGA
KREATIV YONDASHUVNING ZARURATI ..... 226-232*O'smanova Diloromxon*BOSHLANG'ICH SINFI O'QUVCHILARINING ADABIY-NUTQIY KOMPETENSIYALARINI
SHAKLLANTIRISH VA TASHXISLASHNING ASOSIY MEZONLARINI ANIQLASH ..... 233-240*Nasriddinov Dadaxon*OLIY HARBIY TA'LIMDA FIZIKA O'QITISH SAMARADORLIGINI MOBIL ILOVALAR VA
ROBOTOTEXNIKA ELEMENTLARI ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH YUZASIDAN
AMALGA OSHIRILGAN ISHLAR ..... 241-250*Fayziyeva Dildora, Rajabova Gulchexra*BO'LAJAK PEDAGOGLARNING MEDIA KOMPETENTLIGINI RIVOJLANTIRISH
ISTIQBOLLARI ..... 251-259*Marhabo Sayfulloyevna*BUXORO JADIDLARINING TA'LIM-TARBIYAGA OID ASARLARIDA MILLIY
TARBIYA MUAMMO SIFATIDA ..... 260-267*Юсупов Лутфуллоҳ*

КРЕАТИВ ТАЪЛИМНИ ЖАМИЯТ РАВНАҚИДАГИ АҲАМИЯТИ 268-272

Norboyev Farhod

INNOVATSIYALAR MANBALARI: AKTYOR-TARMOQ NAZARIYASI 273-278

Received: 30 September 2024

Accepted: 5 October 2024

Published: 15 October 2024

Article / Original Paper

INNOVATIVE PERSPECTIVES OF THE MODERN PERSONNEL TRAINING SYSTEM IN THE DEVELOPMENT OF THE NEW UZBEKISTAN

Tojaliev Abdukosim Abdulkhakimovich,

PhD, associate professor, Fergana State University,

E-mail: a.tojaliev@gmail.com

Abstract. At the present stage of the country's development, an important task is to organize the training of competitive personnel based on new innovations, which are one of the main factors of socio-economic development. The rise of human civilization to a new level is a process in which achievements in the field of science and technology directly depend on the human factor. The experience of developed countries shows that one of the main driving factors of progress is the creation of a system for training highly qualified personnel. The timely application of innovative thinking by competitive personnel in all spheres of society opens up new opportunities for the active and effective development of the state, society and the individual. This article philosophically examines the innovative prospects of the modern personnel training system in the development of the new Uzbekistan.

Keywords: education, learning efficiency, adaptation, national personnel, modern personnel, innovation, modernization, youth education, competitive personnel.

YANGI O'ZBEKISTON TARAQQIYOTIDA ZAMONAVIY KADRLAR TAYYORLASH TIZIMINING INNOVATSION ISTIQBOLLARI

Tojaliyev Abduqosim Abdulkhakimovich,

PhD, dotsent, Farg'ona davlat universiteti,

Annotatsiya. Mamlakat taraqqiyotining hozirgi bosqichida ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishning asosiy faktorlaridan biri hisoblangan raqobatbardosh kadrlar tayyorlash ishini yangi innovatsiyalar asosida tashkil qilish muhim vazifa hisoblanadi. Insoniyat sivilizatsiyasining yangi bosqichga ko'tarilishi fan va texnika sohasidagi erishilgan yutuqlar bevosita inson omiliga bog'liq bo'lgan jarayondir. Rivojlangan mamlakatlar tajribasi shundan dalolat beradiki, taraqqiyotni asosiy harakatlantiruvchi omillardan biri yuqori malakali kadrlar tayyorlash tizimining yaratilganligi bilan harakterlanadi. Raqobatbardosh kadrlarning innovatsion fikrlarini jamiyatning barcha jabhalarida o'z vaqtida qo'llash davlat, jamiyat hamda shaxsning faol va samarali taraqqiyoti uchun yangi imkoniyatlarni yuzaga keltiradi. Ushbu maqolada yangi O'zbekiston taraqqiyotida zamonaviy kadrlar tayyorlash tizimining innovatsion istiqbollari falsafiy jihatdan tadqiq etilgan.

Kalit so'zlar: ta'lim, ta'lim samaradorligi, adaptatsiya, milliy kadrlar, zamonaviy kadrlar, innovatsiya, modernizatsiya, yoshlar tarbiyasi, raqobatbardosh kadrlar.

DOI: <https://doi.org/10.47390/SPR1342V4I10Y2024N21>

Kirish. Shiddat bilan rivojlanib borayotgan jamiyatda malakali kadrlarga bo'lgan talab va ehtiyoj oshib bormoqda. Insonning dunyoqarashi va ongi yangi davrning mazmuni bilan boyib borishi, sotsiomadaniy o'zgarishlarning ta'sirchanligi va moslashuvchanligi, fuqarolik jamiyatining shakllanishi hamda rivojlanish nazariyasini gumanistik-konseptual jihatdan

tadqiq etish, raqobatbardosh kadrlarga bo'lgan talabni nazariy-falsafiy tushunishni taqozo qiladi. Bu real sharoitlar va innovatsion rivojlanish kadrlar tayyorlash milliy tizimining ilmiy tamoyiliga kiritilib, falsafa, sotsiologiya, madaniyatshunoslik va boshqa fanlar tadqiqotchilarida katta qiziqish uyg'otayotgan bo'lsa-da, uni ilmiy jihatdan mustaqil tadqiqot sifatida o'rganish zarurati paydo bo'lmoqda.

Fuqarolik jamiyati rivojlanish konsepsiyasi, ayniqsa, uning sotsiomadaniy xususiyatlari dunyoviy bilimlar ko'lamining ortishi, innovatsion texnologiyalarni kadrlar tayyorlash milliy tizimiga tatbiq etish va ularning raqobatbardosh kadrlar salohiyatiga bevosita ta'sirini anglab yetishning obyektiv zaruriyati bilan bog'liqdir. Yangi taraqqiyot davrida mamlakatning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishi barqarorlikka erishildi va buning natijasida rivojlangan mamlakatlar qatoridan o'rin egallash asosiy maqsad sifatida belgilandi. "Ta'lim sifatini oshirish-Yangi O'zbekiston taraqqiyotining yakkayu yagona to'g'ri yo'lidir"[1].

Adabiyotlar tahlili va metodologiya. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti ta'kidlaydiki, "Bugungi kunda jahondagi nufuzli oliy ta'lim muassasalari ilm-fanning yirik o'choqlari hisoblanishi hech kimga sir emas. Shuni hisobga olib, biz mamlakatimiz oliy ta'lim tizimida tub islohotlarni amalga oshiryapmiz. Yangi-yangi oliy o'quv yurtlari, dunyodagi yetakchi universitetlarning filiallari tashkil etilmoqda. Oxirgi yetti yilda maktabgacha ta'limda qamrov 27 foizdan 74 foizga yetdi. Yangi maktablar qurilib, qo'shimcha 700 mingta o'quvchi o'rni yaratildi. Prezident maktablari tashkil etildi, ixtisoslashtirilgan maktablar ko'paydi. Oliy o'quv yurtlari soni 200 tadan oshib, qamrovi 42 foizga yetdi. Aytish lozimki, mamlakatimizda oliy ta'lim sohasida keng qamrovli islohotlarning amalga oshirilishi jamiyatda yuqori malakali kadrlarga bo'lgan ijtimoiy talabning qondirilishiga, iqtidorli yoshlarning fuqarolik jamiyati sharoitida ijtimoiy-iqtisodiy jabhalarda munosib o'rin egallashlariga, yoshlarning tenglik holatida o'z bilimlarini sinash imkoniyatlarini yaratishga yo'naltirilgan va zamonaviy innovatsion bilimlar majmuini malakali kadrlar tayyorlash ishiga jalb etilishida ham namoyon bo'ladi. Innovatsion rivojlanish konsepsiyasining amaliy ahamiyati va uning inson kamolotidagi o'rniga alohida e'tibor berish maqsadida "O'zbekistonda ijtimoiy davlat qurish strategik maqsad etib belgilangan. Aholi turmushi uchun munosib sharoitlar yaratish, ta'lim, sog'liqni saqlash, madaniyat va sport sohalarini rivojlantirishimiz shart. Shuning uchun maktab bitiruvchilarini oliy ta'lim bilan qamrab olish darajasini 2023-yilda kamida 42 foizga va kelgusida 50 foizga yetkazamiz"[2].

Fuqarolik jamiyatining ko'pgina belgilari hozirgi yangi taraqqiyot bosqichini o'tayotgan O'zbekiston jamiyati uchun ham xosdir. Buning asosiy sababi shundaki, milliy kadrlar tayyorlashda zarur bo'lgan ilmiy va innovatsion bilimlar oqimining o'sishi, shuningdek, yangi pedagogik texnologiyalarni malakali kadrlarni tayyorlash jarayoniga qo'llash kabi omillar oliy ta'lim sohasidagi modernizatsiyani tezlashtirmoqda.

Tahlil va natijalar. Jamiyat taraqqiyotining yangi bosqichidagi xususiyat, uning shiddat bilan rivojlanishi bo'lib, bu davrda inson faoliyatiga yangi ma'naviy tahdidlar va ijtimoiy xavflar paydo bo'lmoqda. Shuning uchun, yoshlarning ma'naviyati va ma'rifati shakllanishi, axloqiy kamoloti, dunyoviy va diniy bilimlarni olishlari hamda fuqarolik jamiyatining talablariga javob bera olishlari — mamlakatimizga munosib farzand va barkamol avlod vakillari bo'lib ulg'ayishi ustuvor vazifalardan biri sifatida ko'rilmogda.

Yangi rivojlanish bosqichida ta'lim-tarbiya tizimi islohotlari chuqurlashtirilib, huquqiy asoslari takomillashtirildi. Talabalarning yuksak kasbiy tayyorgarligi, kasbiy malakasi va madaniy saviyasiga nisbatan qo'yiladigan zamonaviy talablar belgilab beruvchi davlat ta'lim standartlari ishlab chiqildi. Shuningdek, ilmiy-uslubiy adabiyotlar, o'quv qo'llanmalari va darsliklarning yangi avlodi yaratildi.

Fuqarolik jamiyatining rivojlanish jarayoni yoshlarning ta'limga bo'lgan ehtiyojlarini va istaklarini qondirishda, oliy ta'limning turli shakllaridan foydalanish imkoniyatlarini yaratdi. Aholining kam ta'minlangan yoki ijtimoiy hayotda yordamga muhtoj bo'lgan qismlari, shuningdek, ishlab chiqarishda mehnat qilayotgan yoshlarning sirdan ta'lim olishlari va

xohlagan mutaxassislikka ega bo'lishlari uchun sharoitlar yaratildi. O'tkazilgan ilmiy tadqiqotlar va xalq qabulxonalariga kelgan takliflar tahlili natijasida bir qator oliy ta'lim muassasalarida sirtqi ta'lim fakultetlari ochildi. Shuningdek, o'z mutaxassisligini o'zgartirmoqchi bo'lgan yoshlar uchun universitetlarda ikkinchi mutaxassislik bo'yicha maxsus fakultetlar ish boshladi.

Rivojlanishning yangi bosqichida o'tkazilgan falsafiy tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, ta'lim muassasalarida sport bo'yicha yuqori malakali mutaxassislar yetishmaydi. Ta'lim muassasalarining kengayishi, yangi maxsus sport maktablari va oliy o'quv yurtlarida sport ishlari kafedralarining faoliyati malakali mutaxassislar bilan ta'minlashni dolzarbligini saqlab qolmoqda. Shuningdek, respublika va xalqaro sport musobaqalarida respublikamiz yoshlari vakillarining ishtiroki tobora kengayib borayotganligi ham sport bo'yicha yetakchi mutaxassislar, trenerlarni tayyorlash ishiga innovatsion yondashuvni va ushbu jarayonga muhim ahamiyat berilishini talab qilmoqda.

Muhokama. Raqobatbardosh kadrlar tayyorlash muhiti va metodlari, ixtisoslik modellari bo'lajak bakalavr va magistrning ijtimoiylashuvini o'zgartirmoqda. Ularning ijtimoiy-iqtisodiy jabhalarda munosib o'rin egallashi uchun raqobat maydoni vujudga kelmoqda. Globallashuv va informatsion inqiloblar, innovatsion bilimlarning bevosita ta'sirida o'zgarayotgan mehnat sharoitlar, maqsadlar, kadrlar faoliyatining o'ziga xos jihatlari va jamiyat rivojining yangi talablari innovatsion rivojlanish va zamonaviy kadrlar tayyorlash milliy tizimining mohiyatini falsafiy jihatdan chuqur tadqiq qilishni zarur qiladi.

Innovatsion rivojlanish va kadrlar tayyorlash milliy tizimi umummilliy hodisa sifatida, malakali kadrlar fuqarolik jamiyatida sotsiomadaniy boshqaruvda muhim rol o'ynayotganligi, jamiyat rivoji va kadrlar salohiyatining dialektik aloqasini falsafiy o'rganish zaruriyatini ko'rsatadi, shuningdek, kompleks tadqiqotlar olib borishni taqozo qiladi.

Milliy taraqqiyotning hozirgi bosqichida ta'limning innovatsion rivojlanishdagi roli oshib borishi natijasida, jamiyat uchun yangi hisoblangan xususiy bog'chalar, xususiy maktablar va xususiy universitetlar tizimini shakllantirish va rivojlantirish vazifalari paydo bo'ldi. Yangi rivojlanish bosqichida uzluksiz ta'limning quyi bo'g'ini tashkil etuvchi maktabgacha ta'lim muassasalarini innovatsion asosda faoliyat yuritishga yo'naltirish, ularni takomillashtirishga e'tibor qaratildi.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023-yil 26-maydagi "Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi hamda uning tizimidagi tashkilotlar faoliyatini samarali tashkil etish chora-tadbirlari to'g'risida"gi 79-son Farmoni bu borada yana bir muhim qadam bo'ldi[3]. O'quvchilar yoshlarning ilm-fan, san'at va sport sohalarida xalqaro tanlovlarda muvaffaqiyat qozonishi ta'lim va tarbiya ishlarining samarali bo'lishini ko'rsatadi. E'tiborga molik jihat shundaki, ijtimoiy tizim va maorif ishining boshlang'ich bo'g'ini, ya'ni maktabgacha ta'limni rivojlantirish bilan bog'liq masalalar muhim ahamiyatga ega.

Milliy kadrlar tayyorlash tizimining asosiy qismiga kiruvchi akademik litsey va professional ta'lim faoliyati tubdan yangilanmoqda va takomillashtirilmoqda. O'rta maxsus ta'lim muassasalarida ta'lim jarayoniga zamonaviy pedagogik texnologiyalar joriy qilindi, yangi mutaxassisliklar kiritildi va ularning moddiy-texnik bazasi yaxshilandi.

Professional ta'lim bitiruvchilarining ishlab chiqarish korxonalari, xizmat ko'rsatish va boshqa tadbirkorlik subyektlari bilan o'zaro hamkorligi yangicha shakllantirildi. Mamlakatimizda yoshlar, ayniqsa professional ta'lim bitiruvchilarining bandligini ta'minlashga qaratilgan keng ko'lamli tadbirlar amalga oshirilmoqda. Eng muhimi, ushbu sa'y-harakatlar o'z natijasini berib, kollejlarni tamomlagan yoshlar mutaxassisliklari bo'yicha ishga joylashmoqda. Shuningdek, tadbirkorlik faoliyati bilan shug'ullanishni istagan yoshlar uchun keng imkoniyatlar yaratilmoqda.

Davlat miqyosida aynan ta'lim tizimining samarasi ijtimoiy-iqtisodiy hamda siyosiy taraqqiyotni ta'minlaydigan omil sirasiga kiradi. Shuning uchun ham fuqarolarining ta'lim olish huquqi O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasida kafolatlangan. Jamiyatda hozirgi davrda

yosh avlodning o'qishi uchun keng imkoniyatlar taqdim etilgan. Harakatlar strategiyasida ham ta'lim sohasini rivojlantirish islohotlarning ustuvor yo'nalishlaridan biri sifatida belgilangan.

Hozirgi rivojlanish bosqichida ta'lim va ijtimoiy-iqtisodiy hayotni axborot-kommunikatsiya texnologiyalarisiz tasavvur qilish mumkin emas. Axborot-resurs markazlarining kompyuterlashtirilishi yoshlarning zarur ilmiy va badiiy adabiyotlardan foydalanish imkoniyatlarini kengaytirdi, shuningdek, qulay va tezkor axborot majmuiga ega bo'lish imkonini berdi. Ta'lim muassasalarida tashkil etilgan axborot-resurs markazlari yangi nashr qilingan adabiyotlar bilan boyitilib, sohaga ilg'or texnologiyalar jadal kirib borayotganligi, xususan, kompyuter orqali elektron nusxalarini yaratish va boshqa tezkor faoliyat turlarining rivojlanishini ta'minlaydi.

Yangi taraqqiyot bosqichidagi muhim innovatsion yangiliklardan biri mamlakatimizda O'zbekiston Respublikasi Prezidenti maktablarining vujudga kelganligidir. Prezident maktablarida o'quvchi yoshlarga matematika, fizika, kimyo, biologiya va axborot texnologiyalari hamda xorijiy tillar ilg'or ta'lim metodologiyalari asosida chuqur o'rgatiladi. Prezident maktablarini xorijlik mutaxassislar boshqaradilar. Shu bilan birga, maktabga malakali xorijlik hamda mahalliy pedagoglar jalb etiladi va ularning faoliyati uchun zarur bo'lgan shart-sharoitlar yaratiladi[5].

Xulosa. Yuqoridagi fikr-mulohazalarga asoslanib quyidagi amaliy taklif va tavsiyalar berildi:

1. Respublikada mavjud oliy o'quv yurtlarining dunyo miqyosidagi reyting ko'rsatkichlarini yaxshilash maqsadida universitetlarning moddiy-texnika bazasini takomillashtirish uchun, davlat mulki bilan birgalikda, xususiy mulk imkoniyatlaridan ham foydalanish lozim[6]. Shu sabab taraqqiy etgan mamlakatlar bilan hamkorlikda tashkil etiladigan xususiy universitetlar, qo'shma fakultetlar, filiallar sonini ko'paytirish maqsadga muvofiq;

2. Barcha oliy o'quv yurtining malakali kadrlar tayyorlashdagi faoliyati tayyorlanayotgan mutaxassislarning mehnat bozori, ish beruvchilar va doimiy o'zgarib turuvchi talablariga mos kelishi to'g'risidagi ma'lumotlarni muntazam ravishda internet saytlarida aks ettirish lozim;

3. Ta'lim muassasalari jamoat tashkilotlarining innovatsion takliflari va zamonaviy talablar asosida tarbiyaviy jarayonni tashkil etishga oid tavsiyalari, shuningdek, O'zbekiston Yoshlar ittifoqi vakillarining faoliyatini kengaytirilgan formatda targ'ib qilish talabalar o'rtasida tarbiyaviy ishlarning samaradorligini oshirishga yordam beradi;

4. Davlat ta'lim standartlari, malaka talablari va o'quv rejalarini mukammallashtirish asosida, mazmun jihatidan biri ikkinchisini takrorlaydigan, o'xshash bo'lgan darslarni kamaytirish bilan talabalarning auditoriya soatlarini qisqartirish imkoniyatlarini ko'rish lozim bo'ladi.

Адабиётлар/Литература/References:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "O'zbekiston Respublikasini rivojlantirishning 2022-2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasini tasdiqlash to'g'risida"gi PF-60-son Farmoni. Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi, 29.01.2022-y., 06/22/60/0082-son, 18.03.2022 y., 06/22/89/0227-son.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2024-yil 5-fevraldagi "Ijtimoiy sohalardagi ustuvor vazifalar" muhokamasi yuzasidan videoselektor yig'ilishidagi nutqi. <https://president.uz/uz/lists/view/7008>.
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023-yil 26-maydagi "Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi hamda uning tizimidagi tashkilotlar faoliyatini samarali tashkil etish chora-tadbirlari to'g'risida"gi 79-son Farmoni.

4. Zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalari yoshlar ta'lim-tarbiyasida alohida ahamiyatga ega. Xalq so'zi, 2016 yil 31 oktabr.
5. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Prezident maktablarini tashkil etish chora-tadbirlari to'g'risida"gi Qarori (Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi, 21.02.2019-y., 07/19/4199/2642-son)
6. Tojaliyev, A. A. (2020, December). The Role Of Innovative Activities Of Highly Qualified Personnel In The Strategic Development Of The Regions. In *International scientific and current research conferences* (pp. 154-156).
7. Tojaliyev, A. A. (2019). The necessity of using innovations in new developing process higher education. *Scientific Bulletin of Namangan State University*, 1(4), 132-136.
8. Tojaliyev, A. A. Perfection of bachelor degree students training in the conditions of innovative development. *Published European Journal of Business Social Sciences (EJBSS)*, 7, 133-141.

SCIENCEPROBLEMS.UZ

**ИЖТИМОЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ
ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ**

№ 10 (4) – 2024

**АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО-
ГУМАНИТАРНЫХ НАУК**

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

**Ижтимоий-гуманитар фанларнинг
долзарб муаммолари**” электрон
журнали 2020 йил 6 август куни 1368-
сонли гувоҳнома билан давлат
рўйхатига олинган.

Муассис: “SCIENCEPROBLEMS TEAM”
масъулияти чекланган жамияти

Таҳририят манзили:

100070. Тошкент шаҳри, Яккасарой
тумани, Кичик Бешёғоч кўчаси, 70/10-
уй. Электрон манзил:

scienceproblems.uz@gmail.com

Боғланиш учун телефонлар:

(99) 602-09-84 (telegram).